

Gondolatok az Olasz Fesztiválról

Miért is neveztük el fesztiválnak az olaszul tanuló diákok évenként megújuló tavaszi seregszemléjét? Egyrészt azért, hogy megkülönböztessük a központilag szervezett országos tanulmányi versenyektől, hiszen „alulról jövő kezdeményezésként”, lelkes tanárok és tanulók hívták életre. (Ha jól emlékszem, az első ilyen találkozót a hetvenes évek elején a kitűnő műfordító-tanár, Simon Gyula patronálta Monoron.) Másrészt pedig azért, mert igazi ünnep, ahol a nyelvi felkészültség megmérettetése mellett művészi produkciók bemutatására is alkalom nyílik: lehet műfordítani, verset mondani, énekelni, táncolni, színdarabokban játszani.

A szerepjátszás felszabadító hatásáról nemcsak a lélektani irodalomban olvashatunk, hanem – éppen az olasz nyelvvel kapcsolatban – Kosztolányinál is, aki „Bologna” című versében és az Esti Kornél-ciklus egyik darabjában boldogan ölt magára olasz álcát:

...S én leültem itt közéjük,
nem mint néző, mint a színész,
az arcomra rászorítva
útiálarcom keményen,
mintha mindig köztük élnék,
titkaik, emlékeik közt.
És mímeltém a beszédük.
Caffè nero, signorina!

Élet, élet, drága játék.
Acqua fresca con ghiaccio!
Játék, játék, drága élet.
...
Hajnalig csak üldögéltem,
elfeledtem, hol születtem,
eltemettem azt, ki voltam,
s játszottam, hogy én is élek.

Az Olasz Fesztiválokra is tapasztalhattuk, hogy a gyakran maguk írta színdarabokat előadó diákok, miközben élvezettel játsszák szerepeiket, nyelvi gátlásaiktól is megszabadulnak. (Sőt, előfordul, hogy az anyanyelvén dadogó folyékonyan szólal meg idegen nyelven.) Az olasz nyelv tanulása egyébként is jótékony hatású. „Terapeutikus” természetéről Nyitrai Tamás hitelesen értekezik olasz nyelvtanárok számára írott kézikönyvében. De az „Olasz nyelv kezdőknek” című bájos dán film is tanúsítja, hogy van valami boldogító Itália nyelvének légkörében.

Ezt érzi Kosztolányi Fiumében is: „... egy kofa, aki a sarkon fűgét árult, így szidta kisleányát: *Francesca, vergognati*. Mindenki ezen a nyelven csacsogott, ezen a nyelven, mely oly szép, hogy nem is hétköznapra való. „Állandó lárma zszibongott itt a levegőben, boldog zszivaj, az utca nagy és szabad vidámsága. ...ez a mindent átvilágító verőfény, ez a könnyű forma, mely mögött nem is sejtett tartalom lappanghat, izgat. Várségi kapcsolat nem lehet oly erős, mint hozzájuk való vonzódásom. Csak ők gyógyíthatnak ki zszavaros érzelmességemből.”

Bizony a mai magyaroknak is nagy szükségük lenne a mediterrán derűre, arra, hogy többször legyenek vidámak, mint szomorúak.

Vidámságból nem volt hiány az eredeti olasz hangulatot idéző fesztiválokon. Ezernyi boldogan zszibongó diák töltötte meg a vendéglátó iskolák termeit, az ország több ezernyi olaszul tanuló általános- és középiskolása képviselőjében. Olasz vendégeinket gyakran lenyűgözte a magyar diákok nyelvtudása és elcsodálóztak, amikor megtudták, hogy Magyarország világrekorder az olasz nyelvtanítás kapilláris elterjedtsége tekintetében. A Római Harmadik Egyetem nyelvészprofesszora, Raffaele Simone is eltűnődött ezen a jelenségen a „La Crusca” folyóirat hasábjain. Miért éppen Magyarország? Nem újlatin nyelvű, mint Franciaország, nem volt olasz gyarmat, mint Szomália, nem nézték lakói bámsz szemmel a parabolaantenna nélkül is fogható olasz tévécsatornákat, mint az albánok, és mégis.

Mi tudjuk, hogy az ezeréves művelődési, politikai és kereskedelmi kapcsolatok, hasonló temperamentumunk eleve magyarázzák olasz vonzódásunkat. A görög-latin alapokra épülő európai civilizációt mindig is Itália közvetítette a legrokonszenvesebb formában számunkra. A kedvező történelmi feltételeken túl azonban olyan apostolokra is szükség volt, mint Herczeg Gyula, aki a hatvanas években iskoláról iskolára járva győzte meg az igazgatókat az olaszoktatás nagyszerűségéről.

Az Olasz Fesztiválok sikeréhez az egyetemi tanszékek is hozzájárultak. Oktatóik például javaslatot tettek a fordítandó szövegekre, és részt vettek a zsűrizés munkájában. Nem munka volt ez, hanem műélvezet. Hogy megint visszatérjek a színdarabokhoz, Fábrián György tanár úr „társulatának” sziporkázó, látványos előadásain a bírálóbizottságban ülő tanárok ugyanúgy mulattak, mint a diákközönség.

A gyerekek lelkesedését persze az is motiválta, hogy az olasz állam, az Olasz Kultúrintézet közvetítésével, ösztöndíjas utazásokkal honorálta a győztesek teljesítményét. S hogy mit jelentett például Perugiában tölteni egy hónapot, jól tudja e sorok írója, aki ott egész életére szóló ajándékkal lett gazdagabb.

Szabó Győző